

Actualiteiten algemeen bestuursrecht

Tom Barkhuysen en Christien M. Saris

2 oktober 2014

Inhoud

1. Introductie
2. Algemeen, bestuursprocesrecht, subsidies (Tom Barkhuysen)
3. Handhaving (Christien Saris)
4. Afsluiting

Introductie

- Kort voorstellen
- Gemêleerd gezelschap
- Actualiteiten op hoofdlijnen (verder lezen, onder meer kronieken Nederlands Juristenblad)
- Graag tussendoor vragen, maar we hebben wel maar vijf kwartier....

Belangrijke ontwikkelingen in de bestuursrechtspraak

- Wet aanpassing bestuursprocesrecht
 - Grote Kamer (artikel 8:10a lid 4 Awb)
 - Rechtseenheid en rechtsontwikkeling
 - Conclusie Advocaat-Generaal (artikel 8:12a Awb)
- Voornemen Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (26 juni 2014)
 - Scheiding adviserend deel en rechtsprekend deel ABRvS
 - Samenvoeging rechtsprekend deel ABRvS met CBb; opheffing CRvB met onderbrenging van zijn zaken bij de gerechtshoven
 - Gevolgen: mogelijk ingrijpende wijzigingen in het bestuurs(proces)recht en de Awb
- Veel kritiek ook uit Kamer: gaat dit door?

Basisbegrip: het bestuursorgaan (artikel 1:1 Awb) – (i)

- A-orgaan: “een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld” (sub a)
 - Voorbeeld: de minister, college van B&W van een gemeente, gedeputeerde staten van een provincie

- B-orgaan: “een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed” (sub b)
 - Heeft de instelling of rechtspersoon een publieke taak?
 - Zo nee, zijn er andere bijzondere omstandigheden die ertoe hebben te leiden dat de rechtspersoon of instelling kwalificeert als een b-orgaan? Wat is de rol van de overheid?

Basisbegrip: het bestuursorgaan (artikel 1:1 Awb) – (ii)

- Nieuwe ijking van criteria in conclusie A-G Widdershoven 23 juni 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2260; uitspraak ABRvS 17 september 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3394/3379:
- Wanneer is een privaatrechtelijke rechtspersoon waaraan niet bij wet publiekrechtelijke bevoegdheid is toegekend, toch een (b-)bestuursorgaan?
 - In beginsel geen bestuursorgaan tenzij deze organisatie geldelijke voorzieningen verstrekt en:
 - financiële band met bo (financiering in overwegende mate namelijk tenminste tweederde), én
 - inhoudelijke band (beslissende invloed bo op de criteria voor besteding van de middelen)
 - losgelaten: aparte eis publieke taak
- Verwant, valt Prorail onder de WOB? nee aldus ABRvS 14 mei 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1723

Basisbegrip: de belanghebbende (artikel 1:2 lid 1 Awb) – (i)

- Belanghebbende – natuurlijke persoon (artikel 1:2 lid 1 Awb)
- OPERA-criteria: Een natuurlijk persoon dient een voldoende objectief en actueel, eigen, persoonlijk belang te hebben dat hem in voldoende mate onderscheidt van anderen en dat rechtstreeks wordt geraakt door het bestreden besluit (ABRvS 29 augustus 2007, ECLI:NL:RVS:2007:BB2521)
 - Objectief belang: een louter subjectief gevoel van sterke betrokkenheid bij een bestuursbesluit is niet voldoende. Rb. 's-Gravenhage 23 juli 1999, JB 1999, 257: eergevoel examiner
 - Persoonlijk belang: een algemeen belang is niet voldoende. ABRvS 1 februari 2012, JM 2012/57: het belang van instandhouding van de knoflookpaddenpopulatie is geen persoonlijk belang.

Basisbegrip: de belanghebbende (artikel 1:2 lid 1 Awb) – (ii)

- Eigen belang: ABRvS 11 november 2009, ECLI:NL:RVSL:2009:BK2913: ouders van kinderen hebben een eigen belang bij de realisering van een gezond schoolklimaat, omdat de nieuwbouw van de school op een afstand van 60 meter van de A4 van invloed kan zijn op het schoolklimaat.
- Rechtstreeks belang: een afgeleid belang is niet voldoende: ABRvS 18 juni 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2163, minister geen belanghebbende bij coffeeshopuitspraak Tilburg hoewel deze gevolg kan hebben voor rijksbeleid
- Actueel belang: een toekomstig belang is niet voldoende. ABRvS 29 december 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BO9211: huurder die in de toekomst appartement wil kopen en waarvan nu de eigendom in appartementsrechten wordt gesplitst.
- Omgevingsrecht: afstands- en zichtcriterium. Vgl. bijv. ABRvS 8 april 2009, AB 2009, 180 (550 m)

Basisbegrip: de belanghebbende (artikel 1:2 lid 2 Awb)

- Belanghebbende – bestuursorgaan
 - “de hun toevertrouwde belangen [worden] als hun belangen beschouwd” (artikel 1:2 lid 2 Awb)
 - Bevoegdheidscriterium: “toevertrouwde” belangen: beschikt het bestuursorgaan over een bestuursbevoegdheid ten aanzien van het ‘toevertrouwde’ belang?
 - Beperking: een bestuursorgaan en een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, beide behorend tot een niet centrale overheid, kunnen geen beroep instellen tegen een besluit van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan (artikel 1.4 Crisis- en herstelwet)
 - Oplossing, ABRvS 13 juni 2012, JM 2012, 74: “Ten aanzien van het betoog van de ministers en TAQA dat de Stichting Ondergrondse opslag Bergermeer is opgericht op initiatief van het gemeentebestuur van Bergen en dat de stichting wordt bekostigd door de gemeente Bergen, overweegt de Afdeling dat, daargelaten of de door de ministers en TAQA gestelde afhankelijkheid zich voordoet, de wet geen aanknopingspunten biedt het beroep van de stichting om die reden niet-ontvankelijk te verklaren.”
- ABRvS 12 maart 2014, ECLI:NL:RVS:2014:825: de ruimtelijke ordening van het grondgebied van een gemeente is een mede aan het college van burgemeester en wethouders toevertrouwd belang.

Basisbegrip: de belanghebbende (artikel 1:2 lid 3 Awb)

- Belanghebbende – rechtspersonen
- “de algemene en collectieve belangen die zij krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen”
- De statutaire doelstelling mag niet te veelomvattend zijn, zodat de doelstelling onvoldoende onderscheidend is (bijv. ABRvS 1 oktober 2008, AB 2008, 348)
 - Het statutaire doel een bijdrage te willen leveren aan het verminderen van de milieuproblematiek in de meest uitgebreide zin is te weinig onderscheidend (ABRvS 22 oktober 2008, AB 2008, 35)
 - De doelstelling van De Groene Koepel is beperkt tot gemeente Breda en is daarmee voldoende onderscheidend en belanghebbende bij een bouwvergunning voor een kantoorpand (ABRvS 10 maart 2010, AB 2010, 171)
 - Het louter in rechte opkomen tegen besluiten kwalificeert niet als feitelijke werkzaamheden (ABRvS 1 oktober 2008, AB 2008, 348). De feitelijke werkzaamheden moeten zijn verricht vóór het einde van de beroepstermijn (ABRvS 13 maart 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ3972)
- Concurrent: belanghebbende wanneer het besluit betrekking heeft op en binnen hetzelfde marktsegment en verzorgingsgebied (ABRvS 22 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:CA0691, ABRvS 29 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:CA1378 en J. Wieland, ‘De concurrent in het bestuursrecht: de relevante markt ruim afgebakend’, NTB 2013, 17)

Nieuw bestuursprocesrecht leidt tot minder snelle vernietiging besluit – (i)

- Artikel 6:22 Awb: mogelijkheid tot passeren van een gebrek in het bestreden besluit
 - Schending (on)geschreven rechtsregel of algemeen rechtsbeginsel en aannemelijkheidstoets
 - Voorbeeld: motiveringsgebrek in besluit (ABRvS 26 februari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:668)
 - “In het vaststellingsbesluit van het [bestemmings]plan is opgenomen dat de raad niet instemt met de beantwoording van de zienswijze van [appellant sub 1] door het college. Nu de raad daarvoor geen andere beantwoording in de plaats heeft gesteld, is de zienswijze onbeantwoord gebleven (...). Gelet hierop berust het bestreden besluit (...) in zoverre niet op een deugdelijke motivering. De Afdeling ziet evenwel aanleiding om dit gebrek te passeren met toepassing van artikel 6:22 van de [Awb] (...). Daartoe wordt overwogen dat aannemelijk is dat [appellant sub 1] door deze schending niet is benadeeld. Daarbij betreft de Afdeling dat de raad in het verweerschrift alsnog inhoudelijk op het betoog van [appellant sub 1] is ingegaan en [appellant sub 1] de mogelijkheid heeft gehad om hierop te reageren.”

Nieuw bestuursprocesrecht leidt tot minder snelle vernietiging besluit – (ii)

- Artikel 8:69a Awb: relativiteitsvereiste
 - ABRvS 11 september 2013, ECLI:NL:RVS:2013:1146: hoger beroep tegen een vergunning voor het veranderen van een bibliotheek t.b.v. een sportschool. Appellante vreest dat de sportschool een oneigenlijk en onrechtmatig concurrentievoordeel heeft indien niet aan de parkeernormen wordt voldaan. De Bouwverordening strekt echter niet tot bescherming van het concurrentiebelang van appellante.
 - ABRvS 29 januari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:230: het feitelijk belang van een huurder om werkzaamheden ongestoord te kunnen blijven uitoefenen (restaurant schip) is geen belang dat valt onder het beschermingsbereik van de Monumentenwet en Natuurbeschermingswet.
- Instrumenten finale geschilbeslechting: bestuurlijke lus, in stand laten rechtsgevolgen, zelf voorzien

Nieuwe regeling schadevergoeding bij onrechtmatige daad: situatie vóór inwerkingtreding titel 8.4 Awb

- Vóór inwerkingtreding titel 8.4 Awb nog geen wettelijke regeling
- Er is een stelsel in de jurisprudentie ontstaan:
 - Procederen bij de bestuursrechter
 - Onzelfstandig schadebesluit
 - Artikel 8:73 Awb: verzoek om schadevergoeding in de procedure tegen het schadeveroorzakend besluit
 - Zelfstandig schadebesluit:
 - de schade wordt los van het schadeveroorzakende besluit vastgesteld
 - Materiële en processuele connexiteitseis
- Procederen bij de civiele rechter
 - Schade veroorzaakt door feitelijk handelen en privaatrechtelijk handelen
 - Vordering tot schadevergoeding uit onrechtmatige daad (artikel 6:162 BW)

Inhoud nieuwe regeling voor schadevergoeding bij onrechtmatig overheidshandelen

- Titel 8.4 Awb (artikel 8:88 e.v. Awb)
 - Datum inwerkingtreding: 1 juli 2013
 - Andere competentieverdeling tussen bestuursrechter en civiele rechter
 - Nog steeds van groot belang: verhouding met formele rechtskracht
 - Verzoekschriftprocedure versus besluitmodel
 - Wat te doen bij overschrijding redelijke termijn?
- Nog te verwachten: regeling inzake nadeelcompensatie (titel 4.5 Awb)
 - Al wel gepubliceerd in Stb. 2013, 50

Competentieverdeling bestuursrechter en burgerlijke rechter onder de nieuwe regeling (artikel 8:88 Awb)

- Het besluitmodel als uitgangspunt verlaten: de soort en hoogte schade is bepalend
 - Enerzijds: uitbreiding reikwijdte bevoegdheid bestuursrechter door ook andere handelingen dan een besluit aan de bestuursrechter te kunnen voorleggen (artikel 8:88 lid 1 sub d Awb)
 - Anderzijds: beperking reikwijdte bevoegdheid omdat schade boven de € 25.000 in beginsel aan de burgerlijke rechter moeten worden voorgelegd (artikel 8:89 Awb)
 - Uitzondering: schades met betrekking tot de competentie van de CRvB (ambtenarenrecht, socialezekerheidsrecht en studiefinanciering) of belastingkamer HR (belastingrecht)

Nieuwe regeling: verzoekschriftprocedure versus besluitmodel – (i)

- Verzoekschrift in plaats van een beroepschrift
- Voorafgaand: schriftelijk verzoek aan bestuursorgaan tot vergoeding schade; acht weken voorafgaand aan indienen verzoekschrift (artikel 8:90 lid 2 Awb)
 - Uitzondering: indien (hoger)beroepsprocedure tegen het schadeveroorzakende besluit gaande is (artikel 8:91 Awb)
- Eisen aan het verzoekschrift: artikel 8:92 Awb
- Verjaringsbepaling (artikel 8:93 Awb)

Nieuwe regeling: verzoekschriftprocedure versus besluitmodel – (ii)

- Rechtbank Midden-Nederland 23 mei 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:2613
 - Weigering omgevingsvergunning voor realiseren aantal woningen en appartementen wegens ontbreken verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad
 - Volgens de rechtbank is onvoldoende gemotiveerd waarom het bouwplan in strijd zou zijn met een goede ruimtelijke ordening
 - Toepassing bestuurlijke lus
 - Ter zitting heeft eiseres verzoek om schadeloosstelling ingetrokken, omdat de hoogte van de te vergoeden schade uitstijgt boven het grensbedrag van € 25.000. Aldus is de civiele rechter bevoegd

Overschrijding redelijke termijn

- De Staat kan aansprakelijk worden gehouden voor overschrijding van de redelijke termijn als het gaat om de duur van procedures
 - In het bestuursrecht: ook de duur van de bestuurlijke voorprocedure
- Artikel 6 EVRM als grondslag voor toekenning van schadevergoeding wegens overschrijding redelijke termijn (EHRM 26 oktober 2000 (Kudla/Polen))
 - Artikel 6 EVRM: ‘civil obligations’ en ‘criminal charges’, maar ook van overeenkomstige toepassing op het vreemdelingenrecht (ABRvS 3 december 2008, ECLI:NL:RVS:2008:BG5910)
- Uitspraak HR 28 maart 2014, AB 2014, 190: gebroken met jurisprudentie uit het verleden
 - De Staat kan aansprakelijk worden gehouden voor overschrijding redelijke termijn civiele rechter
 - Afzonderlijke procedure tegen de Staat; geen griffierecht verschuldigd
- ABRvS 29 januari 2014 (Grote Kamer), ECLI:NL:RVS:2014:188 (geldig voor besluiten na 1 februari 2014)
 - Totale duur redelijke termijn vier jaar: bezwaar- en beroepsfase twee jaar; hoger beroep twee jaar
 - Immateriële schadevergoeding van € 500,- voor ieder half jaar overschrijding
 - Omstandigheden rechtvaardiging overschrijding: ingewikkeldheid procedure, wijze behandeling van de zaak en processueel gedrag van bezwaarmakers en personen die beroep hebben ingesteld

Misbruik van bestuursrecht

- Veel aandacht en klachten misbruik: Wob-dwangsom; beroepsschrijver Dordrecht
- Nog geen wettelijke remedie (wel plannen loskoppeling dwangsom-Wob; Groen Links anti misbruik bepaling WOB)
- Wel pogingen in de jurisprudentie:
 - WOB-verzoeken die ‘verdekt’ werden gedaan kwalificeren formeel niet als zodanig en hoeven dus niet binnen de daarvoor voorgeschreven termijn te worden afgedaan (ABRvS 11 september 2013, ECLI:NL:RVS:2013:1133).
 - beginsel van misbruik van procesrechtelijke bevoegdheden (Rb. Rotterdam 12 december 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:10241
 - de civiele rechter in het kader van een onrechtmatige daadactie op grond van een vergelijkbaar beginsel ‘verzoeken- en beroepenverbod’ op te leggen op straffe van forse dwangsommen (bevestigd door Hof ’s-Gravenhage 28 januari 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:75)
- Sommige gemeenten: buitenwettelijke boetes/kostenverhaal
- Hoe verder?

Subsidies – (i)

- De beëindiging van een langdurige subsidierelatie dient bijtijds te worden aangekondigd (redelijke termijn 4:51 Awb). Wanneer deze aankondiging plaatsvindt op een moment dat er nog onzekerheid bestaat over het voortbestaan van de daarmee samenhangende wettelijke taak, dan ontstaat er voor de subsidie-ontvangende instelling een dilemma: enerzijds is er een noodzaak tot het afbouwen van de subsidiebestedingen, terwijl anderzijds de wettelijke taak (vooralsnog) blijft bestaan.
- Voorbeeld: bureaus Jeugdzorg die op grond van de huidige Wet op de Jeugdzorg de taak hebben om jeugdzorg te verlenen, maar deze taak zullen verliezen na inwerkingtreding van de Jeugdwet. Op grond van die wet verkrijgen de gemeenten per 1 januari 2015 de jeugdzorgtaak. Gelet op het verdwijnen van hun wettelijke taak hebben onder meer Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel voortijdig de beëindiging van de subsidie aangekondigd.

Subsidies – (ii)

- Het hiertegen door Stichting Bureau Jeugdzorg Overijssel ingestelde beroep is eerder door de rechtbank Overijssel op 3 februari 2014 gegrond verklaard ([ECLI:NL:RBOVE:2014:432](#) en AB 2014, 143). Er was volgens de rechtbank geen sprake van de vereiste redelijke termijn die in acht moet worden genomen bij het beëindigen van een langdurige subsidierelatie.
- Anders in dezelfde periode Rb Den Haag 3 februari 2014, [ECLI:NL:RBDHA:2014:1486](#)
- ABRvS lijkt terughoudender dan Rb Overijssel in vergelijkbare zaak: ABRvS 2 juli 2014 (MEE-organisaties; [ECLI:NL:RVS:2014:2463](#))

Handhaving

Te bespreken onderwerpen

- Actuele ontwikkelingen met betrekking tot het thema handhaving met de nadruk op:
 - Bestraffende, punitieve sancties?
 - Bestuurlijke boete
 - Beginselplicht tot handhaving en invordering en effectuering bestuursdwang
- Ervaringen met handhaving, juridische procedures delen?

Handhaving

Bestuursrechtelijke handhaving is volop in beweging

- Meer toezicht
- Meer samenwerking tussen de verschillende toezichthouders
- Meer sancties en sancties worden ingrijpender

Handhaving

Bestraffende, punitieve sancties?

- Bestuurlijke boete
- Intrekking vergunning
- Maatregel: alcoholslotprogramma
- Last onder dwangsom, bestuursdwang

Handhaving

Bestraffende, punitieve sancties?

Intrekking vergunning ABRvS 4 juni 2014 (201302445, exploitatievergunning).

“De intrekking van de exploitatievergunning is geen punitieve sanctie. De intrekking van de vergunning is er niet op gericht nadeel aan appellant toe te brengen dat verder gaat dan het bereiken van voormeld, niet direct op benadeling van appellant, gericht doel. Het instrumentarium is er slechts op gericht te voorkomen dat het plegen van strafbare feiten door het bestuur wordt gefaciliteerd. Het is niet gericht op bestraffing van een dader en wordt naar nationaal recht ook niet als een strafrechtelijk instrumentarium aangemerkt. Gelet op de aard en het oogmerk van de maatregel, vloeit uit het enkele feit dat de maatregel ingrijpend is, niet voort dat deze daarom als ‘criminal charge’ moet worden aangemerkt.”

Handhaving

Bestraffende, punitieve sancties?

Maatregel: alcoholslotprogramma

- **ABRvS 23 oktober 2013 (JB 2013/247)**

Afdeling merkt het alcoholslot niet als criminal charge aan behalve bij vrachtwagenchauffeurs, omdat voor vrachtwagens geen slot bestaat, zodat de maatregel daar de facto op een beroepsverbod neerkomt.

- **Gerechtshof Den Haag 22 september 2014 (ECLI:NL:GHDHA:2014:3017)**

Gerechtshof merkt het alcoholslot als een criminal charge aan. De maatregel moet als zodanig gelijk worden gesteld aan in de strafrechtspleging op te leggen sancties.

Handhaving

Bestuurlijke boete

- Volop in ontwikkeling
- Bewijs
- Verwijtbaarheid / schuld (art. 5:41 Awb)
- Hoogte boete: evenredigheid (art. 5:46 Awb)

Handhaving

Bestuurlijke boete: bewijs

- Geen bewijsregels in het bestuursrecht: 'vrije bewijsleer'
- Algemene beginselen van behoorlijk bestuur en motiveringsbeginsel
- Uitgangspunt: volle toetsing. Praktijk: terughoudende opstelling
- Bewijsregels uit het Wetboek van Strafrecht van toepassing?
- Vergelijk jurisprudentie bij invordering last onder dwangsom versus bestuurlijke boete
- Getuigen

Handhaving

Bestuurlijke boete: verwijtbaarheid / schuld

- Wordt vaak aangenomen door de bestuursrechter. Onderzoek van toezichthouder lijkt veelal niet gericht op schuld.
- 15 juli 2014: CBb verwijst twee boetezaken van Rb Rotterdam naar Grote Kamer en conclusie AG Keus (ECLI:NL:RBROT:2013:CA3123).
Vraag is onder meer hoe schuld in het bestuursrecht moet worden geduid in verhouding tot de strafrechtelijke beoordeling van dit begrip bij overtredingen.

Handhaving

Bestuurlijke boete: evenredigheid (i)

- HR 28 maart 2014 (JB 2014/103, ECLI:NL:HR:2014:685): ex nunc toetsing.
- ABRvS 9 juli 2014 (ECLI:NL:RVS:2014:2511, Wav-zaak). Voor het eerst worden de omstandigheden die zich na de overtreding hebben voorgedaan (expliciet) betrokken bij de bepaling van de hoogte van de boete.
- Welke omstandigheden zijn relevant in het kader van de beoordeling van de boetehoogte?
- Verschil tussen ABRvS en CBb en CRvB.
- Voor meer informatie: VAR Preadvies 'Evenredige bestuurlijke boetes', te downloaden: www.stibbe.com.

Handhaving

Bestuurlijke boete: evenredigheid (ii)

Uit onderzoek in de jurisprudentie van het CBb, CRvB en ABRvS kunnen de factoren van belang zijn voor evenredigheid van boete.

- opzet / bewust nalatig etc. handelen
- voor-/nadeel
- first offender / recidive
- persoonlijke omstandigheden (leeftijd, relationele omstandigheden, bewindvoering)
- duur (hoe langer, hoe ernstiger de overtreding)
- aard en omvang (bereik/doelgroep)
- grootte onderneming
- financiële omstandigheden
- gelijkheidsbeginsel

Handhaving

Beginselflicht tot handhaving ‘gepreciseerd’ (i)

Hoofregel: AbRvS 5 oktober 2011 (o.a. AB 2011/307, m.nt. F.R. Vermeer, ECLI)

“Gelet op het algemeen belang dat gediend is met handhaving, zal in geval van overtreding van een wettelijk voorschrift het bestuursorgaan dat bevoegd is om met bestuursdwang of een last onder dwangsom op te treden, in de regel van deze bevoegdheid gebruik moeten maken. In gevallen waarin het bestuursorgaan in dat kader redelijk te achten beleid voert, bijvoorbeeld inhoudend dat het bestuursorgaan de overtreder in bepaalde gevallen eerst waarschuwt en gelegenheid biedt tot herstel voordat het een handhavingsbesluit voorbereidt, dient het zich echter in beginsel aan dit beleid te houden. Dit laat onverlet dat het bestuursorgaan slechts onder bijzondere omstandigheden van het opleggen van een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom mag afzien. Dergelijke omstandigheden kunnen zich voordoen als concreet zicht op legalisatie bestaat, of als het opleggen van een dergelijke last zodanig onevenredig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen dat in die concrete situatie van het opleggen van die last behoort te worden afgezien.”

Handhaving

Beginselflicht tot handhaving 'gepreciseerd' (ii)

- Handhavend optreden onevenredig o.a. vanwege beperkte afwijkingen (ABRvS 24 juli 2013 (JB 2013/172, ECLI:NL:RVS:2013:455)).
 - Prioritering in handhavingsbeleid is toegestaan, maar geheel afzien van handhaving niet. (ABRvS 4 juni 2014 (JG 2014/47 m.nt. A.A. al Khatib en T. Barkhuysen, ECLI:NL:RVS:2014:1982))
- Voor meer informatie: www.stibbeblog.nl

Handhaving

Beginselplicht tot invordering van verbeurde dwangsommen (i)

- Een adequate handhaving vergt ook invordering van dwangsommen. Slechts in bijzondere omstandigheden kan daarvan worden afgezien.
(o.a. ABRvS 12 juli 2013, M en R 2013/92, m. nt. VvtL, ECLI: NL:RVS:2013:BZ7769)
 - Voor meer informatie: www.stibbeblog.nl
- In het kader van een procedure tegen de invordering blijven argumenten die in het kader van de opgelegde last hadden moeten worden of zijn aangevoerd niet slagen. Bijvoorbeeld: vergunningvoorschrift te streng, vertrouwensbeginsel (ABRvS 12 juli 2013, M en R 2013/92, m. nt. VvtL, ECLI: NL:RVS:2013:BZ7769).
- Motivering door overtreder van bijzondere omstandigheden (ABRvS 30 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1544)

Handhaving

Beginselplicht tot invordering van verbeurde dwangsommen (ii)

Bijzondere omstandigheden?

- Alsnog (gedeeltelijk) aan de last voldoen: nee
(ABRvS 10 april 2013, JG 2013/37, m.nt. J.J. Thoonen, ECLI:NL:RVS:2013:BZ7663; ABRvS 30 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2886)
- Invordering leidt tot faillissement?
(ABRvS 16 mei 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW5949)
- Niet reageren door overheid op een brief waarin overtreder vraag stelt hoe hij aan de opgelegde last kan voldoen: nee
(ABRvS 3 april 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ7599)

Ter afsluiting

- Veel veranderingen in de Awb met inwerkingtreding Wet aanpassing bestuursrecht
- Nog meer (grote) veranderingen op stapel
- Nog weinig jurisprudentie beschikbaar over Titel 8.4 Awb
- Fundamenteel nieuw stelsel, maar nog onbekend hoe dat uitpakt
- Actualiteitenmiddag 2015 hopelijk meer bekend
- Graag tot dan!